

det blev hævdet, at man skulde tillade Landarbejderen at beregne det Indbo og de Rødskeer, hvoraf han var i Besiddelse fra tidligere Tid, som en Del af hans Indskud. Allene derved synes det mig, at man erkendte, at det var vanskeligt for Landarbejderne at skaffe den Tiendedel til Veje, der ifølge Loven er paalagt dem. Og vanskeligere bliver det, naar man forøger Størrelsen af Landejendommene; derfor vilde det være ret heldigt, om man paa en anden Maade kunde komme til at skabe et Lag mellem disse smaa Huse og store Gaarde, og derved skabe en Del Hjem, som virkelig vare store nok til at kunne bære og føde en Familie. Det er nemlig ikke ligeegyldigt for os eller nogen dansk Mand, i hvor store eller hvor mange Stykker eller overhovedet hvorledes Danmarks Jord udstykes. Lige saa uheldigt som det vilde være, om vort Land med sit Agerbrug bestod af lutter store Gaarde i privat Eje med private Tjenestehuse til, lige saa uheldigt vilde det være, hvis den blev udstykket i lutter smaa Stykker, saaledes som det er givet ved Landarbejderloven.

I saa Henseende fortjener Ministeren Tak, fordi han er fremkommen med et Forslag, der efter min Mening vilde blive Begyndelsen til, at vi her finde det rette Forhold. Sidste Gang Landarbejderloven var for, ønskede jeg, at den var blevet noget nærmere belyst her i Tinget end den gjorde. Der forelaa nogle Tal fra de 4 Aar, hvori den havde virket, men de viste kun, hvor mange Penge der var laant ud, og hvor mange Husmandslodder der var oprettet. Og de gave mig Anledning til adskillige ikke ganske behagelige Betragtninger. Man saa saaledes, at der i de fire Aar fra 1901—04 var bevilget 8 Mill., og deraf var kun brugt ca. 5 Mill., og dette Forhold har udviklet sig siden undtagen for et enkelt Aar, fra 1903—04, hvor der var brugt 2,117,000 Kr., men saa vidt man kan se det af Statsregnskabet, er der i 1904—05 kun brugt henved 1 Mill. Kr. Dette Forhold, at der det ene Aar bruges et overskydende Beløb, det andet Aar en mindre Sum, har jeg antaget i en væsentlig Grad ligger i Kredittforeningernes Indgreb og Statslaanefondens Oprettelse. Pengene ere altsaa ikke brugte op. Men ser man yderligere efter, hvor disse Lodder oprettes, viser det sig, at et enkelt Amt dominerer. Der er i det hele i de 4 Aar oprettet 823 Lodder. Det vil sige gennemsnitlig 39 i hvert af de 21 Amter. Nu ved jeg meget vel,

at Amterne ere forskellige i mange Henseender baade med Hensyn til Jorden og til Folketallet, men det er dog den eneste Maade, man kan benytte, og den giver dog et Fingerpeg. I Randers Amt er der derimod oprettet 194 Lodder. Der er i de fire Aar udlaant 2,852,000 Kr., hvoraf Randers Amt har laant de 681,000 Kr., altsaa ca. en Fjerdedel. Hvis man tænkte sig hele Summen forbrugt, vilde det gennemsnitlige Laan for hvert Amt være 360,000 Kr., medens Randers Amt, som sagt, har faaet 681,000 Kr. Dette Forhold peger i to Retninger. Dels paa, at hvor der er en energisk Mand, der tager sig af Sagen, saaledes som den ærede Folketingsmand for Grenaa (Niels Pedersen) i sit Amt, der kan Sagen ved en stærk Agitation drives op, medens man ser, at der ellers Landet over maa være andre Forhold.

Jeg har dog Grund til at tro, at det ringe Antal Laan skyldes Loddernes Utilstrækkelighed. Jeg beklager meget, at man ikke her har nogen Statistik. Det vil dog være rigtigt, at man, naar man gaar frem ad den Vej, som dette Lovforslag er inde paa, og som Landarbejderloven tilsigter, bevæger sig med overordentlig Forsigtighed, thi er der noget Sted, man kan komme til at gøre nogen Ulykke, er det vistnok ved forsøgsvis at splitte vort Land i Stykker uden at have noget solidt at bygge paa. Derfor stillede jeg ogsaa, den Gang vi sidst behandlede Landarbejderloven, en Opfordring til Ministeren om at sørge for, at man, næste Gang Sagen skulde frem, naar de næste 5 Aar vare gaaede, maatte have en Statistik over disse Forhold. Og det ikke blot en Statistik med de tørre Tal, men jeg kunde næsten fristes til at tro, at Sagen er af en saa overordentlig Vigtighed, at det meget godt kunde forsvares, at der blev nedsat en Slags Kommission, eller at Ministeren lod enkelte af sine Embedsmænd undersøge kritisk, hvorledes dette Forhold udviklede sig i Aarenes Løb. Der kunde da, naar denne Sag igen kommer frem her, foreligge ikke blot en Statistik, men ogsaa en Bearbejdelse af denne Statistik, saa at vi vide, hvor vi sætte Fødderne, naar vi næste Gang skulle et Skridt fremad paa dette Omraade. Hvad vi trænge til, og hvad det næste Skridt maa gaa ud paa, er ganske sikkert noget i Retning af den Tanke, som ligger til Grund for dette Lovforslag. Vi maa vistnok kunne komme dertil, at vi efterkomme de Krav, der med stedse stigende Kraft ere komne fra de